

УДК 377.026.015.3-057.87(477:430+436)

Ларіна Тетяна

ДЕЯКІ ДИДАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті вивчено німецько-австрійський досвід та здійснено компаративний аналіз деяких дидактичних підходів щодо удосконалення особистісно зорієнтованого навчання студентів коледжів України. Проаналізовано психолого-педагогічні складові особистісно зорієнтованого навчання студентів коледжів. Доведено доцільність використання німецько-австрійського досвіду у фаховій підготовці студентів коледжів України.

Ключові слова: дидактичні підходи, особистісно зорієнтоване навчання, передовий німецько-австрійський досвід.

Постановка проблеми. Сучасні педагогічні технології навчання у коледжах спрямовані на становлення й розвиток особистості студента як майбутнього конкурентоспроможного професіонала. Адже, ринок праці, зумовлений соціально-економічними змінами у нашій країні, вимагає від фахівця адекватно-діяльній компетентності та професійної мобільності. Дидактичне питання: «Як підготувати професіонала сучасності у коледжі?» є актуальним на сьогодні і вирішення питання їх недостатньо адекватно-адаптивної фахової підготовленості залишається відкритим. Порівняльний аналіз уможливить розглянути й знайти шляхи вирішення поданого проблемного питання з метою досягнення перспективної успішності навчання майбутніх фахівців у коледжах України.

Аналіз досліджень і публікацій. Різноманітні дидактичні підходи щодо особистісно зорієнтованого навчання у професійній підготовці студентів коледжів з акцентом на мотивацію, рефлексію, педагогічні технології, дидактичну майстерність викладача були предметом дослідження вітчизняних науковців: О.С. Березюк, О.М. Власенко, С.М. Килимник, Т.І. Кир'ян, А.М. Кух, Л.А. Марцева, М.В. Михайліченко, В.Ю. Стрельнікова та ін. Німецько-австрійські науковці: Штефан Абеле (Stephan Abele), Томас Хегеле (Thomas Hägele), Барбара Кнауф (Barbara Knauf), Ангела Форштнер-Ебгарт (Angela Forstner-Ebhart), Вальтер Газельбергер (Walter Haselberger), Йоганна Міхентгалер (Johanna Michenthaler), Кріштоф Файштауер (Christoph Faistauer) у контексті аналогічного наукового дослідження підкреслюють важливість мотиваційного фактору, рефлексії, комплексного розвитку компетенцій та метакогнітивних стратегій учнів, професіоналізму викладача.

Метою статті є вивчення німецько-австрійського досвіду та здійснення компаративного аналізу деяких дидактичних підходів до особистісно зорієнтованого навчання студентів коледжів України.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, мотиваційна сфера особистості та її саморефлексивний розвиток є одними із важливих психолого-педагогічних складових особистісно зорієнтованого навчання студентів коледжів.

Навчальна мотивація є рушієм навчання, позитивним рухом, потягом до задоволення усвідомленої чи неусвідомленої потреби [4, с. 19–20]. Німецький науковець Штефан Абеле (Stefan Abele) зауважує, що мотивація не є лише питанням учнів, але й також результатом дій викладача [5, с. 64].

Під час навчання у коледжах Німеччини учні покликані визначити свою роль у професії, опанувати різновидами дій та фаховою діяльністю з метою професіоналізації, розвинути стратегії щодо самостійних та відповідальних дій. Процес навчання спрямовується на центральний особистісний розвиток. Учні отримують необхідні вимоги до професії та план дій, відповідно до яких застосовують науково-професійний підхід щодо набуття практичного досвіду, орієнтовний приклад і шаблон дій, за якими випробовують та у подальшому поглиблюють набутий досвід фахової діяльності на практиці. Розвиток особистості є одним із принципів зорієнтованого навчання та професійної соціалізації. Як складовий компонент основи дидактики, він сприяє розвитку мотивації та емоцій щодо вибору професії і є взаємопов'язаним з реальними професійними ситуативними завданнями [6, с. 12].

Таким чином, дидактичний підхід до особистісно зорієнтованого навчання учнів коледжів у Німеччині полягає у комплексному розвитку компетенцій майбутнього фахівця, його мотиваційної складової та професійної соціалізації, що є також актуальним у професійній підготовці студентів коледжів України.

Л. Марцева зазначає, що взаємозв'язок особистісно зорієнтованої професійної підготовки студентів у коледжі та формування впродовж навчання їх професіоналізму нині є більш затребуваним з боку роботодавців [2, с. 310]. Основною рушійною силою процесу навчання є протиріччя (невідповідність) між постійно зростаючими вимогами суспільства та можливостями щодо реалізації процесу навчання, які визначаються соціально-економічним прогресом і становищем освіти в даний період [1, с.18].

Таким чином, сучасний ринок праці спрямовує систему професійної підготовки студентів коледжів нашої держави до її адаптивного оновлення, що передбачає першочергові вимоги до підвищення професіоналізму викладачів.

Незадоволеність якістю освіти в реальній практиці, усвідомлення в необхідності реформування роботи навчальних закладів зумовлюють потребу в оновленні професійної підготовки, стилю професійної діяльності педагога. Особливо значущим є формування його компетентності, особистісно професійних якостей, здатності жити і працювати в інноваційному режимі: прийняти і зрозуміти нове, оволодіти інноваційною ситуацією [3, с. 47].

На думку Л. Марцевої, особистісно зорієнтований підхід сприяє формуванню готовності студентів до майбутньої професійної діяльності, максимальній реалізації інтелектуально-творчого потенціалу [2, с. 312]. Студент

повинен мати можливість побачити використання набутих знань та вмінь на практиці. Слід намагатися зробити навчання наближеним до реальних потреб та проблем студентів, використовувати ті матеріали для вправ, які стосуються завдань і проблем сьогодення та наступного дорослого життя [4, с. 21].

Таким чином, формування креативної й відповідальної особистості студентів під час навчання у коледжах України є одним із важливих аспектів професійної підготовки, що актуалізує дидактичний підхід інноваційного навчання. Особливістю особистісно орієнтованих педагогічних технологій є спрямованість на студента як суб'єкта самоактуалізації, самовираження й самореалізації [3, с. 81]. Рефлексивні процеси є не тільки показником усвідомленого ставлення до процесу навчання, але й інструментом, за допомогою якого здійснюється формування особистості студента [3, с. 343].

З метою формування рефлексивної особистості актуальності набуває педагогічна технологія проблемного навчання у професійній підготовці студентів коледжів України. Дидактичний підхід полягає у створенні педагогічних умов, за яких відбуватиметься набуття студентами необхідних компетенцій для вирішення проблемних ситуацій. Правильно сформульована дидактична проблема, з одного боку, спирається на знання, якими володіють суб'єкти учіння, а з іншого – допомагає визначенню певних прогалів у системі їхніх знань. Сутність проблемного навчання зводиться до створення такої ситуації, яка змушує студента, спираючись на отримані знання, самостійно шукати рішення. Але такі ситуації не виникають самі, а стають результатом дидактичної майстерності викладача [3, с. 396–397].

Німецький науковець Ш. Абеле (S. Abele) зауважує, що набуття компетенцій щодо вирішення фахових проблем чітко залежить від вимог до студентів. Хоча набуття таких компетенцій повністю не обумовлюється цими вимогами, а може відповідно формуватися під впливом фахових занять. Таким чином, цей підхід є ефективним. Він береться до уваги, оскільки особистість у цілому може розсудливо опрацювати за одиницю часу обмежену кількість нової інформації, й у зв'язку з цим, існують певні відмінності між студентами. Крім того, позитивний вплив мають мотиваційний та емоційний чинники і тому робота над практичними проблемними питаннями із врахуванням потреб студентів, сприятиме досягненню успішного результату. Процес такого навчання не довго триватиме, якщо на цьому замкнеться, тому що вирішальне значення щодо досягнення успіху у навчанні має наукова обізнаність викладача [5, с. 65].

Отже, педагогічна технологія проблемного навчання є ефективною у Німеччині. Досвід такого дидактичного підходу щодо особистісно зорієнтованого навчання студентів коледжів нашої держави сприятиме забезпеченню їх цілеспрямовано-перспективної професійної підготовки за обов'язкової педагогічної умови щодо оновлених вимог до кваліфікації викладачів. При цьому, наукова компетентність є невід'ємною складовою щодо підвищення їх кваліфікації.

Розглянемо ще деякі дидактичні підходи німецько-австрійської системи щодо особистісно зорієнтованого професійного навчання учнів коледжів.

У німецькій професійній підготовці студентів коледжів, на думку Ш. Абеле (S. Abele), практично є неможливим і не сприяє навчанню дотримання в рівній мірі усіх вимог [5, с. 64].

Сфера особистісних компетенцій або власних компетенцій австрійської системи професійної підготовки студентів коледжів містить у собі частину компетенцій, які дозволяють особистості аналізувати власні слабкі й сильні сторони, усвідомлювати прогалини у навчанні, але також і успіх, для того, щоб задовольнити власні компетенції. Коли особистість ставить перед собою реалістичні цілі, які успішно може досягти, то це зараховується до сфери власних компетенцій. Особистості потребують метакогнітивних стратегій, для того, щоб вивчити свій прогрес і усвідомити досягнуті цілі. Лише той, хто є спроможним до успішного міркування над власним навчанням і робить з цього висновки, буде у подальшому розвиватися [7, с. 12].

Отже, дидактичний підхід цілеспрямованого розвитку особистісних компетенцій та метакогнітивних стратегій учнів коледжів є актуальним у німецько-австрійській системі професійної підготовки і спонукає до результативно-перспективної професіоналізації майбутнього фахівця.

Висновки. Компаративний аналіз проблеми дослідження показав, що особистісно зорієнтований підхід німецько-австрійських студентів коледжів є основою системи компетентісно зорієнтованого навчання. Сутність дидактичного підходу полягає у створенні відповідних педагогічних умов у процесі навчання щодо комплексного розвитку компетенцій майбутнього фахівця, що є актуальним також для нашої держави.

Отже досвід дидактики професіоналізації й формування метакогнітивних навичок майбутніх фахівців доцільно впроваджувати у професійному навчанні студентів коледжів України, що забезпечить розвиток їх мотивації й саморефлексії та сприятиме саморозвитку й самовдосконаленню протягом усього життя.

Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні сучасного зарубіжного досвіду професіоналізації студентів коледжів.

Список використаних джерел

1. Березюк О.С., Власенко О.М. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб. для студентів гуманітарних факультетів. Житомир: ЖДУ імені І. Франка, 2017. 212 с.
2. Марцева Л.А. Особистісно орієнтований підхід як методологічна засада системи професійної підготовки молодших спеціалістів технічного профілю: педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2014. № 3 (37). С. 307–314.
3. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навч. посіб. Київ : «ЦП КОМПРИНТ», 2016. 583 с.

4. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посіб. для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МІПК ПУЕТ / В.Ю. Стрельников, І.Г. Брітченко. Полтава: ПУЕТ, 2013. 309 с.

5. Abele S. Förderung berufsfachlicher Problemlösekompetenzen. *Lernen & Lehren : Elektro-, Informations-, Metall- und Fahrzeugtechnik*. Wolfenbüttel: Heckner Druck- und Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG., 2/2017. 32. Jahrgang. Heft 126–32. S. 60–66.

6. Grundsatzband: Fachschulen. Berufsfachschulen. Berufsbereich Sozialwesen. Kultusministerium des Landes Sachsen-Anhalt. 2017. 17 S. URL: https://www.bildung-lsa.de/pool/RRL_Lehrplaene/berufsbildung/GSB_Sozialwesen_Endf_BS_2.pdf Загол. з екрану. Мова нім.

7. Vom Kompetenzmodell zum kompetenzorientierten Unterricht an Landwirtschaftlichen Fachschulen. Salzburg, Wien, 2017. S. 129. URL: <https://www.agrarumweltpaedagogik.ac.at/cms/upload/pdf/2017/arbeitsfelder/Kompetenzplan-11-2017-internetK.pdf> Загол. з екрану. Мова нім.

Ларина Татьяна

НЕКОТОРЫЕ ДИДАКТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ЛИЧНОСТНО СОРИЕНТИРОВАННОМУ ОБУЧЕНИЮ СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖЕЙ УКРАИНЫ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ

В статье изучен немецко-австрийский опыт и осуществлён компаративный анализ некоторых дидактических подходов с целью совершенствования личностно сориентированного обучения студентов колледжей Украины. Проанализированы психолого-педагогические составляющие личностно сориентированного обучения студентов колледжей. Доказана целесообразность использования немецко-австрийского опыта в профессиональной подготовке студентов колледжей Украины.

Ключевые слова: дидактические подходы, личностно сориентированное обучение, передовой немецко-австрийский опыт.

Larina Tetyana

SOME DIDACTIC APPROACHES TO PERSONAL ORIENTEERING STUDY OF THE STUDENTS OF COLLEGES IN UKRAINE: COMPARATIVE ASPECT

The article learnt German and Austrian experience and the comparative analysis of some didactic approaches to improve personal orienteering study of the students of colleges in Ukraine is realized. The psychologic and pedagogic components of personal orienteering study of the students of colleges are analyzed. The sensible use of the German and Austrian experience in professional training of the students of colleges in Ukraine is proved.

Keywords: didactic approaches, personal orienteering study, advanced German and Austrian experience.

УДК 377.1

Макогін Оксана, Якимович Тетяна

ОСОБЛИВОСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ

Розглянуто зарубіжний досвід систем професійного навчання та можливості його використання в Україні. Проаналізовано шляхи оновлення змісту виробничої практики та ефективної взаємодії теоретичного і практичного навчання. Виявлено, що під час виробничої практики доцільно використовувати розширення освітніх перспектив студента, чіткий зв'язок з робочим місцем, повний опис професії і трудової практики, гнучкий зміст модулів, здійснення аналізу вимог ринку праці.

Ключові слова: майбутні фахівці, організація виробничої практики, зарубіжний досвід, професійна підготовка, система освіти, коледж.

Постановка проблеми. Сучасні соціально-економічні умови викликали необхідність змін у організації виробничої практики студентів. Стає необхідним формування такого типу фахівця, який міг би орієнтуватися у предметі, засобах і самій діяльності як об'єктивному процесі. Зростає значущість розвитку здатності до самостійного прийняття виробничих рішень та формування якостей, потрібних для розумної й особистої участі в трудовому процесі, у житті суспільства, а також уміння критично оцінювати результати своєї діяльності, гнучко вносити необхідні корективи, при потребі перенавчатися, оволодівати іншою професією.

Аналіз досліджень і публікацій. За особливостями впровадження закордонного досвіду на основі українських фахівців з порівняльної педагогіки (Н. Абашкиної [1], Л. Ляшенко [2], Р. Сойчук [3]) та праць зарубіжних вчених проаналізовано організацію виробничої практики студентів Австрії, Австралії, Великої Британії, Італії, Німеччини, Словенії, Туреччини, Фінляндії, Франції, Японії.

На зростання ефективності професійної освіти в зарубіжних країнах впливають участь роботодавців у розробці освітніх стандартів, здійснення контролю за їх реалізацією в конкретних навчальних закладах і на виробництві, зв'язок теоретичної та практичної підготовки [4, с.117]. Це дало підстави для висновку про необхідність урахування мобільності та динамічності професійного навчання в умовах реального виробництва.

Мета статті полягає у розкритті особливостей зарубіжного досвіду організації виробничої практики студентів коледжів.

Виклад основного матеріалу. На основі дослідження організаційного аспекту сучасних систем професійної освіти можна виділити такі типи взаємодії теоретичної і практичної підготовки: паралельний (теоретична підготовка відбувається у навчальних закладах одночасно з виробничим навчанням на підприємстві), послідовний (професійно спрямоване